

Izglītības un zinātnes ministrijai
Vaļņu iela 2, Rīga, LV-1050, Latvija
Valsts izglītības attīstības aģentūrai
Vaļņu iela 1 (3.-6. stāvs), Rīga, LV-1050

Ieteikumi izmaiņām 1.1.1.2. pasākuma "Pēcdoktorantūras pētniecības atbalsts" realizācijā

Pasākums "Pēcdoktorantūras pētniecības atbalsts" ir ārkārtīgi nozīmīgs gan jauno zinātnieku, gan zinātniskās vides attīstībai Latvijā. Latvijas Jauno zinātnieku apvienība (LJZA) kā jaunos zinātniekus pārstāvoša organizācija ir ieinteresēta pasākuma kvalitatīvā un sekmīgā norisē. Jau līdz šim esam centušies aktīvi popularizēt pasākumu, komunicēt ar pasākuma organizētājiem un jaunajiem zinātniekiem par viņu pieredzi projektu sagatavošanā, pieteikšanā, vērtējumu analīzē. Šī iemesla dēļ š.g.7.jūnijā organizējam apaļā galda diskusiju par "PostDocLatvia" ar visām iesaistītajām pusēm. Šī vēstule ir gūto komentāru un ieteikumu apkopojums un ietver LJZA piedāvātās izmaiņas, grupējot tās tematiski atbilstoši projekta ciklam:

1. Izsludināšana

1. Laicīga informēšana par projekta laika grafiku

Aicinām veikt laicīgu informēšanu par plānoto aktivitāšu laika grafiku (izsludināšana, iesniegšana, vērtēšana, precizēšana, līgumu slēgšana). Līdzīgi kā H2020 projektiem, aicinām nākamo atlases kārtu izsludināšanu un projektu iesniegšanas termiņu izziņot vismaz 6-12 mēnešus iepriekš. Piedāvājam tam veidot atsevišķu sadaļu VIAA mājas lapas sadaļā (http://viaa.gov.lv/lat/pecdoktoranturas_atbalsts/). Ja laika grafikā rodas nobīdes, aicinām nekautrēties tās pēc iespējas laicīgāk izziņot.

Laicīga informācijas pieejamība ir svarīga projektu potenciālajiem iesniedzējiem (institūcijas, potenciālie pēcdoktoranti, viņu zinātniskie konsultanti), ļaujot plānot savu laiku.

2. Konkurences palielināšana

Mūsaprāt, pirmajā atlases kārtā atbalstīto (un ar nosacījumu atbalstīto) projektu procents 62% ir ļoti liels. Uzskatām, ka kvalitatīvāku projektu piesaistei un speciālā atbalsta mērķa rezultātu sasniegšanai nepieciešama konkurences palielināšana. Konkurences palielināšanai saskatām 2 mehānismus. Pirmais ir instrumenta pievilcības palielināšana, mainot un mīkstinot vairākas prasības (skatīt punktus 2.2., 5.2., 6.1., 6.2. un 6.3.). Kā būtisku izmaiņu piedāvājam pārskatīt MK noteikumu 2.9. punktu, palielinot pēcdoktoranta definīcijā lietoto termiņu pēc grāda iegūšanas. Kā maksimālo vērtību redzam līdz pat 10 gadus pēc doktora grāda iegūšanas, kas atbilst Zinātniskās darbības likuma definīcijai par jauno zinātnieku. Otrais - aktīvāka darbība ārzemju pēcdoktorantu piesaistei. To aicinām stimulēt ar precīzu reklāmu, skaidriem noteikumiem un termiņiem, lielāku zinātniskā konsultanta lomu (skatīt 1.3.), kā arī pārveidojot projekta pieteikumu un citus sākotnēji iesniedzamos dokumentus pēc iespējas angļu valodā, kas stipri saistās ar ieteikumiem 2.2. Punktā.

3. Izteikta zinātniskā konsultanta loma un nozīme

Starptautiskajā zinātnes telpā "pēcdoktoranta (angliski – Postdoc)" pozīcija parasti ietver stipru sasaisti ar institūcijas pētniecības virzienu, kādu no tās pētniecības grupām un, visbiežāk, arī projekta zinātnisko vadītāju (supervisor). Šīs aktivitātes ietveros ir definēta prasība projektam atbilst institūcijas pētniecības stratēģijai, bet zinātnisko konsultantu (vadītāju), kuri arī veido institūciju pētniecības specializāciju, loma ir neskaidra.

Aicinām definēt zinātnisko konsultantu lomu kā projektu piesakošās institūcijas pārstāvi, kas piedalās pēcdoktoranta pētniecības projekta zinātniskās daļas izstrādē atbilstoši savām pētniecības interesēm, kā arī ar diskusijām un padomiem palīdz projekta īstenošanas laikā, nodrošinot tā zinātnisko kvalitāti. Tāpat aicinām ļaut piesaistīt papildus zinātniskos konsultantus no partnerinstitūcijām. Zinātnisko konsultantu kvalifikācijas apliecināšanai piedāvājam projekta pieteikumam pievienot CV. Uzskatām, ka zinātniskā konsultanta finansēšanas jautājumi paliek zinātniskās institūcijas ziņā. Latvijā tai var izmantot bāzes un snieguma finansējumu, ko piesaistīs pēcdoktorants ar savu PLE.

Parādot skaidru zinātnisko konsultantu lomu projektu norisē, ceram uz zinātnisko konsultantu aktīvu iesaisti potenciālo pēcdoktorantu uzrunāšanā, tai skaitā savu partneru vidū, jo īpaši no ārvalstīm. Tam aicinām rīkot speciālus seminārus zinātniskajiem konsultantiem. Tāpat Latvijas Jauno zinātnieku apvienība piedāvā rīkoties proaktīvi un apkopot zinātnisko institūciju potenciālos zinātniskos konsultantus, viņu tematikas un kontaktinformāciju. Uzskatām to par labu iespēju neatkarīgajiem potenciālajiem pēcdoktorantiem (jo īpaši, no ārzemēm) atrast piemērotu pētniecības institūciju. Šo informāciju varētu izvietot gan VIAA lapā pie aktivitātes informācijas, gan EURAXESS portālā pie reklāmas.

2. Pieteikšanās process

1. Priekšatlases atcelšana

Novērojumi no 1. atlases kārtas liecina, ka kopējais VIAA iesniegto projektu skaits nebija pārmērīgs, turklāt tikai 5 no 246 projektiem tika atsijāti līdz zinātniskajam izvērtējumam. Savukārt priekšatlases kārtā daudzās institūcijās bija formāla. Tāpēc aicinām mainīt MK noteikumus, atceļot priekšatlases soli. Kvalitātes kontroli zinātniskajās institūcijās var atstāt zinātniskā konsultanta un citu atbildīgo personu ziņā.

2. Projekta pieteikums tikai no zinātniskās daļas (angļu valodā), formālo dokumentu papildināšana pēc apstiprinājuma ar nosacījumu

Aicinām projekta iesniegšanas brīdī pieprasīt tikai zinātnisko aprakstu, administratīvās projekta formalitātes (līgums ar pētniecības institūciju, u.c.), tai skaitā no angļu valodas zinātniskā apraksta tulkojamās sadaļas, prasīt tikai pēc projekta zinātniskā izvērtējuma tiem projektiem, kas apstiprināti ar nosacījumu. Jau šobrīd administratīvo jautājumu precizēšanai tiek atvēlēts papildus laiks pēc konkursa rezultātu paziņošanas.

Šāda pieeja samazinātu gatavojamo dokumentu skaitu, padarot aktivitāti pievilcīgāku gan vietējiem, gan ārzemju dalībniekiem. Vienlaikus vēlamies uzsvērt institūciju milzīgo lomu kvalitatīvu pieteikumu sagatavošanā. Saskatām lielu lomu arī zinātniskajiem konsultantiem.

3. PostDoc sistēma

1. Dažādi tehniskie pilnveidojumi

Aicinām formām pievienot teksta garuma indikatorus (skaitītājus). Tie var būt informatīvi nevis ierobežojoši.

Pieteikuma tekstā atbilstība RIS3 viedajai specializācijai ne vienmēr ir uzskatāma. Piedāvājam izveidot pieteikuma sistēmā izvēles rūtiņas (checkbox), lai atzīmētu atbilstošās specializācijas jomas un izaugsmes prioritātes. Tas arī automatizētu uzskaiti. Piemēram, pieteikuma veidlapā atzīmējot konkrēto RIS3 nozari un/vai jomu, aktivētos lodziņš, kurā projekta pieteicējs varētu ierakstīt arī paskaidrojumu par to kā projekts veicinās/ atbildīs attiecīgajai jomai. Tas pats attiektos arī uz horizontālajām prioritātēm.

Lai arī sistēma ir izveidota atsevišķi no KP-VIS, aicinām to tālāk attīstīt pēc iespējas tuvu KP-VIS sistēmai, lai samazinātu integrācijas problēmas atskaišu jautājumus un veidotu atbilstošu pieredzi arī potenciāliem Praktiskās ievirzes pētījumu īstenošanai, kas izmanto KP-VIS sistēmu. Pašreiz nojaušam, ka informācija no pēcdoktorantūras proj. pieteikuma elektroniskās formas tikšot pārnesta (manuāli?) uz KP-VIS vai analogu, mūsdiā šāda darbība ir lieka, vai pat bīstama.

Tāpat aicinām izveidot iespēju lejupielādēt kopējo projekta pieteikumu kā vienotu PDF datni.

2. Sistēmas versija angļu valodā

Pēc sistēmas pilnveides, aicinām to iztulkot arī angļu valodā, ņemot vērā, ka ne visi tās lietotāji pārvaldīs latviešu valodu. Ja nepieciešams, LJZA ir gatavi sniegt savu artavu tulkojuma sagatavošanā.

4. Projektu izvērtēšana

1. Konspektīvi un vizuāli saprotami info materiāli vērtētājiem

Iepazīstoties ar dažādu vērtētāju komentāriem, var manīt, ka ievērojama daļa no viņiem nav sapratuši projekta prasības. Piemēram, vēlme redzēt pasniegšanas darbu projekta ietvaros, kas no projekta līdzekļiem netiek atbalstīts; skaidras atšķirības starp fundamentāliem un lietišķiem pētījumiem, u.c. Ieteikums – kopā ar partneriem (piem., LJZA), izstrādāt īsu (!!) informatīvu materiālu par projekta būtību, piemēram, infografikas formā. Tas papildinātu jau pieejamos tulkotos MK noteikumus un vadlīnijas.

2. Vienādas prasības zinātniskajā aprakstā un pārējās formās

Aicinām vienādot prasības zinātniskajā aprakstā un pārējās formās. Tas novērstu neskaidrības, ko šobrīd, piemēram, izraisa sabiedrības informēšanas pasākumu atzīmēšana (4. pielikums un 1.5. sadaļa). Alternatīva - ja 4. Pielikums ir vienīgais dokuments, kuru vērtē eksperts, tad 1.5 sadaļas sakārtošanu veic pēc pozitīva konkursa iznākuma un to koriģē atbilstoši 4 sadaļai (nodalot sabiedrības informēšanas aktivitātes no pamata pētniecības).

3. Vienota zinātniskās vērtēšanas organizēšana Latvijā

Uzskatām, ka Latvija ir pārāk maza valsts, lai veidotu vairākus zinātniskās vērtēšanas organizēšanas centrus. Tāpēc aicinām tālāko vērtēšanas organizāciju veikt sadarbojoties ar pieredzējušāko centru šajā lomā Latvijā – Latvijas Zinātnes padomi (LZP). Piedāvājam izskatīt iespēju turpmāku ekspertīzes organizāciju šajā projektā veikt LZP ietvaros, finansējot attiecīgo pozīciju no VIAA resursiem. Tas ļautu organizētājam apgūt LZP akumulēto pieredzi. Ceram, ka šādā veidā zinātniskās vērtēšanas organizēšanas kompetence nepazudīs pēc šī pasākuma beigām. Atgādinam, ka zinātnes naudas “apsaimniekotāji” dažādu iemeslu dēļ pēdējos gados mainās (LZP, VIAA, tagad arī CFLA), taču, princips, ka finansējumu saņem konkursa kārtībā - paliek. Kvalitatīvu projektu izvērtēšanas nolūkā aicinām tomēr zinātnisko vērtēšanu deleģēt vienai organizācijai neatkarīgi no uzraugošās/ pārraugošās u.c organizācijām.

4. Aktuālās informācijas regulāra publiskošana

Aicinām regulāri publicēt aktuālo informāciju - gan vērtēšana, gan projektu precizējumu vērtēšanas laikā. To aicinām veidot kopējā kalendārā ar 1.1. punktā aprakstīto. Laicīga informācija ir ārkārtīgi svarīga zinātnieku laika plānošanā.

Lai arī projektu finansēšanu formāli var uzsākt pirms apstiprināšanas un līguma noslēgšanas, tomēr tas ietver lielu risku gan institūcijai, gan pēcdoktorantam. Labāk iesakām sākotnējos vērtēšanas termiņus noteikt “ar laika rezervi”, kas būtu vieglāk pieņemami, nekā atlikt vērtējumu publiskošanu pēdējā brīdī (kaut vai par mēnesi), kad ir skaidrs, ka galarezultātu nevarēs paziņot iepriekš paredzētajā datumā.

5. Līgumi

1. Saprātīgas prasības partneriem - pētniecības partnera statusa ieviešana

Aicinām pārskatīt birokrātiskās prasības partneriem. Pārsvārā projekta ietvaros plānotās mobilitātes pie partneriem ietver tikai abpusēju pētniecisku interesi, bet ne finansiālas saistības. Šādā gadījumā uzskatām, ka speciāla līguma slēgšana un prasība pēc paraksttiesīgo personu apliecinājuma ir apgrūtināšana un var ievērojami mazināt partneru vēlmi pie sevis uzņemt pēcdoktorantus. Saprotot, ka Eiropas struktūrfondu terminoloģijā ar “sadarbības partneri” saprot atšķirīgu situāciju, piedāvājam definēt “pētniecības partnera” statusu. Saskatām, ka “pētniecības partnera” dalības pierādījumam pietiktu ar potenciālā pēcdoktoranta ielūguma vēstuli projekta pieteikuma brīdī.

Vienlaikus aicinām izveidot īsu paskaidrojošu materiālu par sadarbības un pētniecības partneriem un to atšķirībām.

2. Līguma noslēgšana līdz pat 6-12 mēnešiem pēc projekta apstiprinājuma

Jaunie zinātnieki reti var atļauties vienkārši gaidīt projekta izvērtējuma beigas un līguma slēgšanu, tāpēc pārsvārā ir iesaistīti citos projektos, ne tikai Latvijā. Tāpēc aicinām ar oficiālu dokumentu vai paziņojumu izziņot projekta realizācijas grafiku, tajā skaidri norādot termiņu projekta uzsākšanai, rezultātu iesniegšanai, utt. Lūdzam nākamajās atlases kārtās šo informāciju izziņot jau pirms projektu iesniegšanas!

Aicinām projekta uzsākšanai noteikt 6 vai pat 12 mēnešu termiņu. Tas ļautu projektus uzsākt pat tiem pēcdoktorantiem, kas projekta izvērtēšanas un rezultātu gaidīšanas laikā ir

iesaistījušies garākos pētniecības projektos vai atrodas bērnu kopšanas atvaļinājumā, vai ir ilgstoši aizņemti citu iemeslu dēļ. Ja projektu zinātniskā kvalitāte ir augstāka par sliekšņa vērtībām, tad, salīdzinoši mazās konkurences dēļ, būtu svarīgi ļaut realizēt pēc iespējas vairāk kvalitatīvu projektu. Citādi sagaidāms, ka tie paši projekti, nedaudz precizēti, tiks iesniegti atkārtoti, tērējot gan ekspertu, gan administratīvo darbinieku laiku.

6. Realizācija

1. Atļauja savienot ar profesionālo darbību ierobežotā apjomā

Lūdzam mainīt MK noteikumu 59. punktu, neierobežojot pēcdoktoranta izaugsmi un atļaujot jebkādu nodarbinātību ārpus pētniecības projekta. Vienlaikus aicinām ierobežot nodarbinātības apjomu, piemēram, līdz iepriekš lietotajiem 0.2 PLE. Uzskatām, ka pēcdoktoranta kvalifikācijas izaugsme iespējama ne tikai akadēmiskā un ārstniecības sektorā, bet arī daudzos citos, ieskaitot jurisprudenci, jaunuzņēmumus, uzņēmumus, skolas, autoratlīdzības līgumus kā ekspertiem un recenzentiem, u.c.

2. Akadēmiskā darbība kā daļa no pētniecības projekta

Aicinām pētniecības projekta ietvaros (darba laikā) atļaut pēcdoktorantam veikt akadēmisko darbu, kas ietver gan kursa un noslēguma darbu vadīšanu, recenzēšanu, dalību noslēguma darbu komisijām, kā arī docēšanu. Uzskatām, ka šo darbību veikšana atbilst MK noteikumu 33.4.1. punktā atbalstītajai kompetenču pilnveidei, turklāt tās ir ļoti svarīgas, lai turpinātu kāpt pa karjeras kāpnēm akadēmiskajā sektorā. Ārvalstīs pēcdoktorantu iesaiste pasniegšanas darbā ir bieži sastopama, kas parādās arī daļā ekspertu vērtējumu, kuri to sagaida kā daļu no pētniecības projekta, kas mērķēts pēcdoktoranta prasmju attīstīšanai. Vienlaikus saprotam, ka šis ir primāri pētniecisks projekts, tāpēc piedāvājam uzlikt ierobežojumu pieļaujamajam pasniegšanas darba apjomam, piemēram, līdz 4 kontaktstundām nedēļā.

3. Projekta izpildes termiņa pagarināšana bērna kopšanas atvaļinājuma vai ilgstošas slimības gadījumos

Aicinām mainīt noteikumu par projektu līguma kopējo laiku, atstājot projekta zinātniskās daļas realizācijas laiku līdz 36 mēnešu garumam, savukārt ļaujot pagarināt kopējo realizēšanas laiku tā, lai tiktu ievērotas tiesības LR likumdošanā (Darba likums). Piemēram, ja izpildās kāds no nosacījumiem: slimības lapa vai bērnu kopšanas atvaļinājums (bērnu kopšanas atvaļinājums var ilgt līdz pat 1,5 gadiem).

Uzskatām, ka pašreizējie nosacījumi ir diskriminējoši pret jaunajiem vecākiem vai ilgstošas slimības skartajiem. Un šāda noteikumu maiņa padarīs projektus pievilcīgākus, palielinot konkurenci.

Cerot uz ieteikumu ņemšanu vērā
un vēlot veiksmi pasākuma tālākā realizācijā,

Latvijas Jauno zinātnieku apvienības
Valdes priekšsēdētāja

Ieva Krūmiņa